

MICHELINY
VERUNSCHK
De brul van
de jaguar

roman

Winnaar Jabuti-prijs

INKIJKEXEMPLAAR

Micheline Verunschik

De brul van de jaguar

Uit het Portugees vertaald door Anne Lopes Michielsen

INKIJKEXEMPLAAR

INKIJKEXEMPLAAR

INKIJKEXEMPLAAR

*Voor Theo, die dit verhaal een naam gaf,
en voor Nina, die op haar gezicht
onze erfenis draagt. Mijn iauaretès.*

Voor Raoni, de Jaguar.

INKIJKEXEMPLAAR

Toen Niimué de wereld schiep, maakte hij haar van zijn eigen lichaam. De wereld is dit reusachtige levende wezen dat ons nauwelijks opvalt als we niet opletten, maar als we even ons best doen en goed kijken, zien we haar in de kleinste dingen. Er schuilt een zekere elegantie in de wereld die soms onopgemerkt blijft in de haast waarmee we gewend zijn geraakt te leven. In zijn haar zitten draden verstrengeld van vuur, van water, van wind en van lucht. Op zijn gezicht omkorsten zich jaguars en apen, muizen en antilopen, mieren en neusberen, kolibries en slangen, alle diersoorten die we kennen en die we nog niet kennen, dieren zonder naam, nog niet ontdekt, nog niet gecatalogiseerd, zonder taxonomie, de verdwenen dieren.

Een reusachtige boa omsluit de taille van de aarde en slokt zichzelf op. Yams, aardappels en cassave liggen aan zijn voeten; klimplanten, stronken, *cipó's*, orchideeën en bloemen in verschillende kleuren en grootten schikken zich op zijn borst, armen, benen, geslacht. Uit zijn scherpe nagels van rotsen en kristallen ontspruit gebladerte, het ene klein, het andere fantastisch groot, en slijt dan zo zijn minerale harten open. Het geslacht van de wereld is fluïde, soms mannelijk, soms vrouwelijk, soms mannelijk en vrouwelijk, soms iets wat we niet in woorden kunnen uitdrukken, dat

onhoudbare medium voor de boodschap. Ook het uiterlijk van de wereld is veranderlijk. Vaak lijkt zijn gezicht uit groente en fruit te bestaan, oeroude bomen barsten uit bulten als hoorns op zijn voorhoofd. Vaak neemt hij de gedaante aan van een grote, eigenaardige vogel. Maar zijn ogen zijn altijd kleurrijke vonken.

Niimué schonk zijn schepping aan de eerste meesters, de oerdieren. Met hen moeten mensen onderhandelen om te eten, te drinken, huizen te bouwen, gebouwen, *iglo's*, *tapera's*, *maloca's*, favela's. Aan hen moet verantwoording worden afgelegd voor al het gedolven erts waardoor de aarde verandert in een korstige wond, voor ontplofte ketels, verstopte carburateurs, de vergiftigde rivieren en de minuscule plastic deeltjes die de buik van de oceanen vullen. Aan hen moeten we verantwoording afleggen.

En ze zullen de rekening presenteren.

| uit de kosmologie van de Miranha |

1.

Eerst was ik gewoon van vlees en was ik
een met de wereld.

| Isabela Figueiredo, *Caderno de memórias coloniais* |

INKIJKEXEMPLAAR

I

Het waren dagen en dagen over land en zee. En de tijd die ze op zee doorbrachten, was gevuld met angst, honger, ziekte. De zee was, al wisten ze het niet, net een grote verzameling rivieren en haar enorme mond, haar gebrul, zelfs als het windstil was, haar ademhaling als een geruisloos en wild beest onder hun voeten, joeg hun de stuipen op het lijf. Ze huiverden. Zoveel water, nee, zoiets hadden ze nog nooit gezien, een gruwelijke geest met haar zoute kwijl, haar gebries, maar jaguar, dat niet. Soms veranderde zelfs de lucht in water. Het water onder hun voeten kronkelde als een onzinnige boa; het water boven hun hoofd spoot nauwkeurig om te verwonden, als een knuppel of pijl in duizelingwekkende vlucht. Soms water in gepolijste kristallen langs hun lichamen, ijskoud, iets wat snijdt en doodt.

Geen van hen had ooit een rivier gezien die in zoveel water sprak, een oeverloze rivier. In geen enkele rivier die ze kenden zoveel razernij, zoveel raadsels. Zelfs de Paranahuazú niet, de riviermoeder, die witte mensen de Amazone noemen, die de wereld bewaart voor het leven dat na de dood wordt geleefd: zelfs die was niet zo gevaarlijk, zo dreigend. Neen, het oversteken van dat oneindige en verwarrende water, die enorme oeverloze rivier, betekende een wisse dood zonder de voorouderlijke plek te bereiken. En hoewel ze

beefden van de angst die door hun botten gierde, was het grootste roofdier nog altijd het schip en wat dit bewoog, het brute en dreigende vlees van de zeelui, het skelet dat het als een onzichtbare kracht de moed gaf om te bestaan, de mis-selijkheid, het braaksel, de al groen en vloeibaar geworden stront die door de ingewanden van het ruim spoelde, riekend naar bederf, en dan waren er nog de insecten en de ratten, ongedierte dat een scala aan ziektes voedde.

Het schip, of ja, grote kano des doods. Mensen, planten, dieren, apen, *kdiziba*, gordeldieren, *gooi*, miereneters, *heehi* en, niet te vergeten, de Ontgoochelden. Hoe moest je ze anders noemen? Nog aan land had Iñe-e de wetenschappers hun ontgoochelingen zien verrichten. En ze begreep al snel dat ze het dier niet alleen doodden. Het was nog iets anders. Eerst ving en ze zijn ziel op het vel papier, in zo perfecte gelijk-nis dat je zou denken dat het dier er elk moment af zou kruipen, als het een slang was, of weg zou vliegen, als het een vogel was, weg van die broze begrenzing. Dan ging de ontgoocheling verder. En sterven speelde maar een kleine rol in dat alles. Van het dier, het echte dier, zijn kracht en bloed, bleef niets over als het allemaal voorbij was. Dood en ontweid werd het dier schoongemaakt, waarbij het inmiddels al van zijn kracht ontdane vlees van de huid werd geschraapt, het lichaam leeggemaakt van alles wat ooit was geweest, en er een slappe, trieste zak overbleef die pas daarna opnieuw werd gevormd met stro of welk vulmiddel dan ook, waar-bij hij beetje bij beetje zijn oude gedaante terugkreeg en dat andere gezicht erin werd geblazen, dat andere lichaam, die open mond die nooit meer zou eten, die eenmaal dicht nooit meer open zou gaan. En zo ontstond dan een nieuw dier, een ander dier, dat meestal een nieuwe beweging had uitgevonden die hij nooit zou kunnen afmaken, verstard in

een houding, aanloop of sprong die vanaf dat moment nooit meer kon worden teruggedraaid. In Iñe-e's ogen was ontgoocheling werkelijk een afgrijselijk iets.

Wat een leven, dat van de Ontgoochelden!

Vol afschuw keek Iñe-e toe en terwijl ze in elk dier zocht naar een stem, een beweging, probeerde ze in hen ook haar moeders ogen te herkennen, die van haar broer, van haar familie die was achtergebleven, alsof dat kon. Ze zocht zelfs naar haar eigen ogen.

En ze vroeg zich af:

Is dit hoe het allemaal afloopt? Een verlamde Iñe-e, voor eeuwig in dezelfde houding, misschien met een verdrietige blik, misschien met een verbaasde blik, misschien met een onverschillige maar ook aangename glimlach, of misschien wel met op elkaar geperste lippen, zo droevig dat wie wanneer ook naar me komt kijken, er verlegen van wordt? En deze lange reis waarop ze me meenemen, is dat ook een reis van ontgoocheling, ontweining?

Het waren dingen die ze zich afvroeg alsof ze het antwoord al wist, terwijl ze haar portret op een witte muur van een museum voorzag, bekeken door honderden mensen die haar niet kenden, die niet wisten hoe ze heette of hoe ze zich had gevoeld toen haar overmeesteraar tegenover haar ging zitten met zijn tekenmateriaal en verf in de aanslag om haar ziel te stelen en haar dwong zich uit te kleden toen dat al niet meer gewoon voelde. Mensen die, terwijl ze naar haar terneergeslagen blik keken, negeerden hoeveel van haar er nog in zat.

De middag dat ze een grote jaguar ontweid op het land had gezien, verschrompelde haar hart in haar borst tot een heel klein hartje van een vogel zonder veren, niet meer dan een uit het nest gevallen prooi. Woedend en gekweld huilde ze die dag voor het eerst om zichzelf.